

УДК 94 (477.8)

Микола ПОСІВНИЧ

ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ПЕТРА БАШУКА

На основі архівних документів і спогадів висвітлено діяльність Петра Башука в українському визвольному русі. Показано його роль у тогочасних суспільно-політичних процесах у Західній Україні та формування як провідного діяча ОУН в еміграції.

Ключові слова: Організація українських націоналістів, ідеологія, пропаганда, підготовка, бойові акції.

Роль окремої особистості в історії досі є однією з найбільш дискусійних проблем для вчених. Факти із життя багатьох історичних осіб є яскравим підтвердженням того, що воля й діяльність окремої людини здатні переломити хід історії. Це підтверджується як світовою, так і національною історією. Одним із найважливіших періодів в історії українського народу було минуле століття. Це був апогей розвитку визвольного руху, а на політичній арені з'явилися особистості, що своєю діяльністю змінювали передбачувані процеси.

Петро Башук, як і багато його ровесників, у дитинстві пережив війни й формування окупаційних режимів. Небажання терпіти це далі поставило його на шлях активної боротьби. Це мало визначну роль у формуванні його психіки й типу майбутнього революціонера. Життя у світі підпілля, який мав особливий клімат, сприяло формуванню специфічних характерів, волі й відваги.

Башук Петро – “Чок”, “Зборовський”, син Івана та Анни Бриль, народився 26 листопада 1911 р. у селі Пивовщина (нині частина с. Себечева Сокальського р-ну Львівської обл.). Навчався в Народній школі та в приватній гімназії отців Редemptористів у Львові, закінчив державну гімназію з українською мовою навчання в Перемишлі в 1933 р., де належав до тайного Пласту¹. Юного Башука так характеризує Іван Бриль: “Будучи від природи цікавим і допитливим хлопчиком, Петро рано навчився читати і писати, любив займатися спортом: зимою на лежачках та саморобних ковзанах, а літом – походи з рюкзаком на плечах. Там [в гімназії] налагоджує зв'язки з революційним підпіллям, стає членом ОУН і плекає в собі шляхетні прикмети українського націоналіста, формує й кристалізує свій націоналістичний світогляд”².

Башук стає членом ОУН у 1930 році. Після закінчення гімназії вступає до Лювєнського університету (Бельгія), але через заборону польських властей, за національною ознакою, не отримав документів і не зумів виїхати за кордон. Тому став студентом журналістики Варшавського університету (1933–1934 рр). Він належав до керівного ядра ОУН на Белзчині разом з Василем Макаром, Василем Царем, Андрієм Глушком, Михайлом Запісоцьким, Михайлом Погодою³.

За активну діяльність в ОУН та через убивство міністра внутрішніх справ Польщі Пєрацького Башук стає політв'язнем табору в Березі Картузькій (липень 1934 – березень 1935). Його заарештували в с. Себечів у середині червня 1934 р. з Василем Вавруком. Вони просиділи в белзькій тюрмі три тижні, де до них польські в'язничні сторожі катували й принижували їх гідність. 7 липня 1934 р. їх доправили до м. Сокаля, де в складі групи із 25 осіб провели демонстративно містом, щоб усі бачили закутих у кайдани, до товарного вагону, що вже був заповнений членами ОУН, яких відправляли в концтабір у Березу Картузьку⁴. Цей концтабір славився нелюдськими умовами життя в'язнів. Постійне знущання над арештованими, фізичне й моральне, стало системою й доведене було до тупого садизму. До концтабору вони прийшли закутими в кайдани 5 км. Одразу ж в'язні пройшли т. з. “ремонт” – їх починали жорстоко катувати, щоб при звичаї до таких постійних умов. Башука та інших помістили в непристосовані камери, які були переповнені й вошиві. Кожен із них отримував власний номер, який мав носити великий на плечах, а малий – на лівому рамені. Наприклад, Дмитро Грицай (згодом генерал УПА) отримав № 44, а колега з групи Башука Володимир Макар – № 99. Звертатися й зголошуватися вони мали тільки за своїм номером, а в разі порушення були биті. В'язні що-

денно піддавалися т. з. “вишколу” – коли били всіх підряд, за будь-яке найменше відхилення від правил⁵.

В’язні концтабору мали працювати 10 год на день. Тобто праця була передбачена як одна з форм, поряд із побиттям, фізично-морального ламання. Кожного дня проводилася руханка, яка дуже виснажувала, а харчування було дуже погане. Праця в’язнів зводилася до осушування поліських боліт, будівництва доріг, корчування дерев, сільськогосподарських робіт, функціонування табору та інші. У таких нелюдських умовах в’язні створили самооборону, яку очолювали Р.Шухевич, В.Янів, Д.Грицай і М.Кравців. Політв’язні прагнули використати свій примусовий побут для підвищення знань. Кожен із них був то вчителем, то учнем, навчаючи себе й інших різних іноземних мов, основ математики, фізики, філософії тощо. У концтаборі перебували поляки, з якими був певний нейтралітет, а з комуністами відбувалися постійні сутички й бійки. Так, Башук мав двобій з одним із чільних комуністів Рахілем Блянком⁶.

Після такого “пекла” Башук ще активніше включається в національно-визвольний рух. У 1935–1936 рр. він – працівник видавництва “Дешева книжка” у Львові. Написав історичний нарис “Святослав Завойовник”, збирав матеріали на Горохівщині про історію УНАКОР (Український народний козацький рух), які вийшли у вигляді брошури, а також писав статті до місячника “Молодняк” і двотижневика “Самоосвітник”. Урядник філії Товариства “Рідна школа” в Белзі й Сокалі (1936–1937), організатор читалень Просвіт, кружків “Рідної школи” та ощадних кас Українського банку. Він постійно їздив у рамках тих заходів до Жовківського, Сокальського й Рава-Руського повітів, а також на Холмщину й Волинь. Поєднуючи свою громадську роботу з підпільною діяльністю, організовував ламання т. зв. Сокальського кордону, який влаштувала польська влада, щоб унеможливити впливи з Галичини на решту українських земель у складі Польщі. Активно проводив виховні навчання з молоддю та спортивні змагання, мав надзвичайний організаційний хист, який присвятив визвольній справі, упродовж усього свого життя. Під цим прикриттям набирив нових членів і розвивав діяльність ОУН. У той же час він стає членом Окружного проводу Сокальщини на чолі з Василем Сидором. Після масових сутичок з поляками та комуністами у селах Варяжі (1936) і Сокалі (1937) стає одним із командирів повстансько-бойових груп “Вовки” (25 осіб) під керівництвом В.Сидора – “Шелеста” та Василя Макара – “Сіроманця”, які повністю переходили в підпілля й виконували рейди Волиню й Поліссям, виконуючи саботажні акції та замаху проти поліцаїв. Весною 1937 р. у с. Поториця В.Макар з Башуком провели першу групу до присяги в складі: Петра Канюки, Андрія Вовка, Пилипа Саїка, Миколи Свистуна, Н.Н.⁷

Перша акція бойових груп “Вовки” відбулася 12.08.1937 р. Через заборону українцям торгувати в Сокалі на базарі бойовики саботували торгівлю польським продавцям. Поліція та “Стшельци” почали здійснювати погроми щодо українців і масові арешти членів ОУН. Було заарештовано понад 100 осіб через зраду Дмитра Шклянки та піддано катуванням. Згодом активних погромників-поляків і зрадників було ліквідовано. Башука й інших обвинувачували за злочини державної зради та змови з іншими особами через організаційні зв’язки ОУН відокремити територію Західної України від польської держави шляхом збройного повстання⁸.

Петро Башук опиняється в польській тюрмі Бригідки у Львові на вул. Городоцькій (22.08.1937 – 16.08.1939), де стає членом Ради політичних в’язнів і учасником масового політичного голодування в 1938 р. За це був окремо ізольований у камері-одиначці на четвертому поверсі тюрми та ще шість разів покараний дисциплінарними стягненнями й заборонами⁹. Один із друзів по тюрмі, Ярослав Гайвас, так описував тодішню ситуацію: “Бригідки – це чималенька частина нашої історії на Західних Землях, це кузня характерів, своєрідна висока школа [університет] українського націоналізму... Власне ми, що частину своєї молодости проводили в тюрмах, як ніхто інший ненавиділи їх. Всі люди люблять і прагнуть свободи, але ніхто так гаряче не прагне її, не цінить так глибоко, як в’язень. Тюрма була для нас, молодих, тяжкою, ні, таки страшною карою, на яку ми наражувалися тільки тому, що наше прагнення кращого життя для народу було сильніше від усього іншого”¹⁰.

Тому не дивною була постійна думка Башука тікати з тюрми. Проблемою для провідних членів ОУН – чи можна було втікати з тюрми й залишити близько двох сотень своїх хлопців. Вирішено втекти не для того, щоб заховатися від ворога, а для того, щоб знову включитися у

визвольну боротьбу. Від себе, крім Петра Канюки, староста політичних в'язнів В.Сидор подав у кандидати на втечу члена очолюваного ним Обласного проводу П.Башука, а Я.Гайвас – члена Крайового проводу Василя Турковського¹¹.

Але щоденні проблеми та боротьба за права в обороні в'язнів вимагали уваги й сили, а до того проводилися вишколи з виховання членів ОУН, написання доповідей, святкові звернення з нагоди різних роковин. Тому втеча дещо відкладалася. Традицією Бригідок було якнайскоріше усувати відставання членів ОУН, що прибували до неї малограмотними. Такий новоприбулий потрапив у наполегливе опрацювання своїми друзями в камері. Головними предметами були українознавство та ідеологічно-політична проблематика. Членам ОУН давали основні навички в читанні мап, плануванні терену, в будівництві засобів для переходу рік, піротехніки тощо¹².

Активна діяльність членів ОУН доводила неспроможність польської поліції в Західній Україні тримати все під контролем, і вона постійно вдавалася до масових арештів і тортур, яких зазнавали всі, що сиділи в Бригідках. Так, після десятиденного допиту Дарія Цісик ні в чому не призналася, але Ірина О. і Богдана Світлик не витримали шести діб конвеєра й почали свідчити, як наслідок – нові арешти. Було очевидно, що на наступних катуваннях деякі арештовані можуть зламатися¹³.

Тому Ради політичних в'язнів (Турковський, Гладкий, Башук, Гайвас на чолі із Сидором) підготувала план і розіслала доручення: 1. Відмовитися від побачення з відвідувачами та на кожний виклик при цьому заявляти про катування. 2. Відмова від свідчень у судах і прокуратурі, подаючи попередню заяву. 3. У жодних справах не звертатися до адміністрації, чинити пасивний спротив і не виконувати її наказів. 4. Передавати на волю інформацію про цю акцію й написання листів з протестами в суд, прокуратуру, пресу. 5. Зазначені заходи були попереджувальними, а якщо поліція надалі катуватиме арештованих, перейти до інших засобів боротьби. Доручення закінчувалося попередженням про можливості провокацій з боку в'язничної адміністрації, також зверталась увага на потребу притримуватися плану й не робити ніяких індивідуальних дій. Наказ про початок зазначеної акції кілька сотень в'язнів одноставно прийняли¹⁴.

Уночі з 21 на 22 березня 1939 р. у Львові після конгресу Союзу українських студентських організацій під Польщею за наказом польської влади, переляканої ростом революційних настроїв серед української молоді, поліція арештувала понад сотню учасників. Потрапивши до тюрми, вони відразу діставали інформацію й доручення, що робити. І коли їх викликали на допит, слідчі судді наштовхувалися на мовчання. Це було перешкодою слідству поліції, а до того ж поширювалася інформація про тортури. Камери наповнювалися все новими політичними в'язнями: студентами, кооператорами, працівниками інших установ, найактивнішими громадянами. Старшини тюремної адміністрації запитували в'язнів про їх потреби, виявляючи при тому неабияку до них увагу. Але вимога була одна: припиніть катувати наших друзів і надайте людські умови ув'язнення. Одночасно з адміністрацією прокуратури й судді викликали в'язнів, показували їм папери про звільнення з тюрми, аби ті лише склали зізнання й підписали їх. Але відповідь була завжди одна: припиніть тортури й Провід політв'язнів акцію відкличе. Петро Башук написав 13 скарг на тюремний побут і незаконні дії адміністрації, які жодним чином не були виконані¹⁵.

У тюрмі, здавалося, в'язні порозсаджують стіни. У камерах було у два-три рази більше в'язнів, ніж за нормою. У камеру Канюки посадили злодія Тадеуша Стемпеня. Башук повідомив Провід, що Канюка переказує, що Стемпень зорієнтувався в розкладі ізолятора, побачив можливість утечі й запропонував це їм. У неділю 16 липня 1939 р. уранці в'язнів вивели на велике подвір'я перед шпиталем. Канюка й Стемпень у камері роззброїли сторожа Зелінського та звільнили Башука й Гайваса¹⁶.

Утеча набула значного резонансу у Львові та Польщі. Влада була збентежена цією неординарною подією – із Бригідок у міжвоєнний період ніхто з в'язнів не втік. Їм був даний наказ не попадатися живими в руки поліції. Облави показували, що поліція здогадується про перебування втікачів у районі Личакова у Львові¹⁷. Провід ОУН направив їх на Волинь, але через великі поліційні облави вони ще раз повернулися до Львова, й тоді Крайовий Провідник

Володимир Лопатинський – “Папцьо” надав Башуку інструкції щодо діяльності на Поліссі. Наприкінці 1930-х рр. ОУН посилювала свою роботу на слабоопанованих теренах. Рівень національної свідомості місцевих українців був низький через відсутність громадського руху й установ, якісної освіти, колонізаційної політики поліського воеводи Януша Костека-Бернацького, потужний вплив комуністів тощо. Тому було створено Поліську округу ОУН, а місцеву мережу підсилено кадрами з Галичини та Волині. У серпні 1939 р. на Полісся прибули в допомогу Семену Левицькому – “Кліщу” та Андрію Мандзію – “Байді”: Петро Башук – “Чок” (його В.Тимчій призначив провідником ОУН на Поліссі), Василь Загакайло – “Білий” та Ховайло – “Ромашківський”. Їх діяльність збільшила впливи ОУН на північноукраїнських землях, що згодом стало однією з причин створення на цій території УПА¹⁸.

Упродовж серпня 1939 року під керівництвом П.Башука досліджено переходи на радянський бік, пункти переховування повстанців у Пінському, Дорогичинському, Столинському, Сарненському, Луинецькому повітах. Наближення війни докорінно змінювало плани їх діяльності. Оксана Пеленська – “Ріко” передала провід П.Башуку, а сама з Люб’язя поїхала до Львова за подальшими інструкціями. Башук з В.Війтюком – “Погоню”, С.Левицьким – “Кліщем”, А.Мандзієм – “Байдою”, В.Загакайлом – “Білим”, Ховайлом – “Ромашківським” через Янів повернулися на головну квартиру, що була на хуторі Кіндрата Адамського. Їх забезпечували стрільці Кость, Земляк, кур’ери Саша, Вова та Коля. Озброєння у них було слабе, а найбільшим із них була маленька бібліотека, друкарська машинка та циклостил. Башук з іншими членами ОУН ходили від села до села й готували людей до повстання. Третього вересня 1939 р. провідник ОУН на Поліссі П.Башук видав відозву та летючки. Розповсюджені по селах, вони надзвичайно вразили поліщуків, бо містили заклики не йти в польську армію, а вступати в ОУН. Ефект був надзвичайний, бо до них того ж вечора зголосилися перші добровольці¹⁹.

Через Земляка комуністи налагодили контакт з ОУН. Після довгих вагань Башук назначив їм зустріч у лісі біля с. Кленки. На цій зустрічі були присутні Башук, Земляк, Байда та Федір з Янова (другий секретар КПЗУ на Поліссі), Лопачук та Прокопович, а також представники партії з Дорогичинщини, Пінщини й Сарненщини. Вони зобов’язалися надати людей, не вести комуністичної пропаганди та дотримуватися військової дисципліни. Федір увійшов до складу повстанського проводу на Поліссі. Комуністам у випадку провалу повстання було гарантовано безпеку й на їх пропозицію відділ названо Поліським Лозовим Козацтвом. Вимогою Федора й товаришів було: надати старшин, зброю та забезпечення всіх керівниками, а також поділ терену відповідальності між присутніми. Зброєю мала забезпечити ОУН найближчим часом. Також було сформовано військовий штаб Лозового козацтва, до якого увійшли В.Війтюк – “Погоня”, В.Загакайло – “Білий”, Ховайло – “Ромашківський” та ін. Очолив повстанський відділ П.Башук²⁰. У звітах ОУН організаторами збройних виступів у Дорогичинському повіті названо “Вія” та “Орла”²¹.

Упродовж трьох днів було роззброєно військові станиці й постерунки поліції в околицях Скибич, Кліщів, Мотоля та інших сіл, захоплено значну кількість гвинтівок, один кулемет та багато набоїв. Збройні загони були створені також у Гутові, Дорогичині, Кленках, Окдимирі, Скибичах, Стрільній, Янові Поліському (тепер Іваново)²².

З початком Другої світової війни у вересні 1939 року в Лозове Козацтво просунулись ярі комуністи, що поверталися з польських тюрем і в рядах знизилася дисципліна. Лінія Пінськ – Дорогичин – Кобрин була переповнена втікачами із заходу Польщі. По містах було чимало війська. Починався голод. Відбувалися бої з різними відділами польської кінноти, що виїжджали грабувати села. Спроба пацифікації села закінчувалася суворю відсічю військових відділів ОУН на чолі С.Левицьким – “Кліщем” та місцевого населення²³.

17 вересня 1939 р. Червона армія перейшла кордон Польщі для “возз’єднання” західних земель України. Поліське Лозове Козацтво опинилось у складній ситуації – насамперед через те, що в ньому було чимало симпатиків комуністичної ідеології. Деяких членів ОУН (П.Башук, В.Загакайло, С.Левицький, А.Мандзій, Ховайло) з наближенням радянських військ на нараді Проводу ОУН на Поліссі було вирішено відправити назад у Галичину. Перед відходом було змагашиновано значні запаси зброї та різні допоміжні матеріали. Ось як описував прощання з побратимами П.Башук: “Одні в польських шинелях, інші в поліських піджаках. Всі підпоясані.

Взуття добре – недавня здобич. Ніхто на голову не брав польської «рогатівки», навіть ті, що повернулися з польської армії. Стан: 218 людей – до звіту... Я почав робити перегляд. Їхні сірі піджаки, в якому був і я, нагадували мені сірі кабати моїх рідних сторін, а їхні великі очі, з яких виглядала трагедія нашої країни, гляділи прямо в мене і мовчки говорили...»²⁴.

Групу Башука між Кобриним і Жабінкою схопили поляки й хотіли розстріляти, і лише через наближення радянських військ не виконали вирок. Після прибуття до Бресту вони сконтактувалися з іншими членами ОУН і поїхали далі на дрезині. У Малориті їх затримали радянські солдати й мали розстріляти як шпигунів, але Башук переконав майора, що вони є комуністами, які сиділи в Березі Картузькій. У Ратно майор надав їм добру підводу й харчів на дорогу. З Ковеля їхня група попрямувала потягом до Львова, де зав'язали контакт зі структурами ОУН і включилися в її загальну діяльність. Команду Поліським Лозовим Козацтвом та провід ОУН на Поліссі перебрав поручник В.Війтюк – «Погоня». Під його керівництвом 22 вересня відділ Лозового козацтва зайняв м. Дорогичин, а наступного дня відступив під натиском загонів радянської армії й був саморозформований²⁵.

У 1939–1941 рр. Петро Башук виконував обов'язки повітового провідника ОУН Белзчини, був одним зі співробітників Крайового провідника ОУН Івана Климівка – «Легенди». Наприкінці 1939 р. він з'являється в с. Себечові на фірі, повній зброї, щоб допомогти умиротворити польські збройні банди в навколишньому районі. У генерал-губернаторстві (на Закерзонні) організовує сільські кооперативи, Рідні школи, належить до Українського допомогового комітету (УДК), його організаційний референт. Брав участь у підготовці й проведенні для молоді вишкільних зборів у селах Турковичах та Ошові, а також навчався в підстаршинській школі в с. Варяж для 50 слухачів разом з Іваном Кравчуком, Петром Мигалем, Василем Дишкантом, Степаном Трохимчуком та іншими. Також у Белзі й Варяжі проводилися військові вишколи для 700 членів ОУН, яких поділили на сотні, чоти, рої на випадок початку війни. Найкращих було відібрано в курінь «Нагігаль». На початку 1941 р. конфінований німцями й вивезений до Кракова із заборорою повертатися в Україну. Підготував членів Похідних груп ОУН для підпільної діяльності в радянській Україні. З початком Другої світової війни нелегально прибуває до Львова, де від імені УДК керує перехідною станицею для радянських військовополонених на вул. Клепарівській. Займаючи цю посаду, він допомагає звільнитись або втекти багатьом українцям. Задля уникнення арешту переходить у Збройне підпілля ОУН і борець проти німецьких окупантів²⁶.

На початку 1943 р. німецьке гестапо заарештувало Петра Башука й помістило у Львові у в'язниці на вул. Лонського, де його та дружину Наталку Леонтович катував відомий гестапівець-садист Вірзінг. Однолітня дочка Оксана залишилася без батьків під опікою родичів Романа й Анни Леонтовичів, директора та вчительки на Закерзонні. 1 жовтня 1943 р. відправлений як політв'язень, в окремому вагоні з групою 12 осіб чільних діячів ОУН (Зиновій Матла, Володимир Лобай) у концтабір Авшвіц (Освенцім), зокрема в Біркінау (жовтень 1943 – 18.11.1944). Після прибуття охорона концтабору їх добряче побила. Башуку вдруге було присвоєно концтабірний номер в Авшвіці – № 154625. Уся група потрапила в четвертий блок, де ними заопікувався Микола Климишин. Він із З.Матлою підготували список із 150 членів ОУН, яких удалося перевести в 11 блок і тим самим урятувати їм життя. Після звільнення перебував у Кракові, Відні, Празі, Братиславі. У 1945 р. переїхав до Мюнхена, а 1946 року – до Лювена (Бельгія), де був співорганізатором УДК і членом студентської організації. Делегат конгресу «Пакс Романа» в м. Касабланка (Іспанія), м. Фрібург (Швейцарія), де був вибраний делегатом на Світовий конгрес молоді в Празі у 1946 р. Причинився до того доктор Іван Леонтович, який керував переходами кур'єрів ОУН у Празі до 1952 р. Там він зустрівся з дружиною Наталією й дочкою Оксаною та нелегально їх переправив до Бельгії. Згодом поїхав до Мюнхена, де працював у Головній управі Ліги українських політичних в'язнів (ЛУПВ) і структурах Закордонних частин ОУН під проводом Степана Бандери.

1949 року переїхав до м. Вінніпега (Канада). Активно включився в громадсько-політичне життя діаспори, член Теренового Проводу ОУН(б) Канади. Виконував організаційні доручення Провідника С.Бандери та Голови Проводу ОУН Степана Ленкавського в 1950–1960 рр. у Південній Америці в місцях компактного проживання українців. Співзасновник кредитної спіл-

ки “Віра” в Канаді, член Головної управи Ліги Визволення України (з 1954 р. працював Організаційним референтом ЛВУ, створив понад 40 осередків у Канаді) і Братства українців-католиків (БУК), Екзекутиви й Президії Конгресу українців Канади (КУК), організатор Товариства української студіюючої молоді ім. М. Міхновського (ТУСМ) і Спілки української молоді (СУМ) у Канаді та член її Крайової Управи, а також в Аргентині, Бразилії, Парагваї. Голова комісії з побудови пам’ятника Т.Шевченкові у Вінніпезі, засновник Фондації Тараса Шевченка та член її Дирекції, член видавництва й редколегії “Гомону України” та його постійний кореспондент. Він став відомим публіцистом, писав літературні нариси, статті, есе, спогади, які друкувалися на сторінках діаспорних видань.

Петро Башук був виховником 4-го ступеня СУМ, організатором виховно-вишкільних таборів молоді, членом Верховної управи Братства св. Миколая, довготривалим управителем видавництва “Поступ”. Нагороджений Шевченківською медаллю та почесними грамотами Просвіти, ТУСМ в Аргентині, видавництва “Поступ”. У місті Буенос-Айрес (Аргентина) організував Комітет побудови на цвинтарі пам’ятника відомому бойовикові ОУН Григорію Мачейку – “Гонті”. 1985 року брав активну участь у Другому конгресі світової ліги українських політ’язнів німецьких концтаборів і тюрем, де увійшов до Головної управи²⁷.

Помер Петро Башук 29 травня 1995 у Вінніпезі (Канада) і похований на цвинтарі Святої Родини. Найвлучнішою характеристикою його життєвого шляху будуть слова відомого діяча ОУН, воєнка УПА Юрія Пашковського – “Юрія Борця”: “Скромний, працьовитий, висококультурний і чесний, відданий українській визвольній справі”.

1. Петруха Я. Себечів у розповідях та спогадах / Я. Петруха, І. Бриль. – Жовква, 2004. – С. 152.
2. Там само. – С. 153.
3. Макар В. Спомини та роздуми / В. Макар // Зібрання творів : у 4 т. / за ред. М. Кулика, Р. Кулика, П.-Й. Потічного. – Торонто ; К., 2001. – Т. 4. – С. 214.
4. Там само. – С. 13–22.
5. Там само. – С. 29–30.
6. Там само. – С. 42, 55, 80, 142, 112–118.
7. Мірчук П. Нарис історії ОУН / П. Мірчук ; за ред. Ленкавського С., Штикала Д., Чайковського Д. – Мюнхен ; Лондон ; Нью-Йорк, 1968. – С. 459; Макар В. Спомини та роздуми... – Т. 2. – С. 215.
8. Державний архів Львівської області (Держархів Львівської обл.), ф. 255, оп. 1, спр. 2044, арк. 6–9; Макар В. Спомини та роздуми... – Т. 4. – С. 216–217.
9. Держархів Львівської обл., ф. 255, оп. 1, спр. 2044, арк. 1–2, 43.
10. Гайвас Я. Воля ціни не має / Я. Гайвас. – Торонто : Срібна сурма, 1970. – С. 68.
11. Там само. – С. 82–84.
12. Там само. – С. 89–90.
13. Там само. – С. 91–96.
14. Там само. – С. 98.
15. Держархів Львівської обл., ф. 255, оп. 1, спр. 2044, арк. 43; Гайвас Я. Воля ціни не має... – С. 99–102.
16. Чок-Зборовський Ю. [Башук П.] Спогади надбужанця про Лозове козацтво / Ю. Чок-Зборовський // Надбужанщина, Сокальщина, Белзчина, Радехівщина, Каміначчина, Холмщина і Підляшшя : історично-мемуарний збірник. – Нью-Йорк ; Торонто, 1994. – Т. 3. – С. 51–52; Гайвас Я. Воля ціни не має... – С. 115–118.
17. Гайвас Я. Воля ціни не має... – С. 126–127.
18. Чок-Зборовський Ю. [Башук П.] Спогади надбужанця про Лозове козацтво... – С. 52; Гайвас Я. Воля ціни не має... – С. 129.
19. Чок-Зборовський Ю. [Башук П.] Спогади надбужанця про Лозове козацтво... – С. 52–53.
20. Там само. – С. 54–57.
21. Архів ОУН у м. Київ, ф. 1, оп. 1, спр. 190. Інформація про події на західно-українських землях в серпні–вересні 1939 р., арк. 1–2; там само. Підсумкові звіти-таблиці ОУН (вересень 1939 р.).
22. Шпіцер В. Крайовий Провідник Володимир Гимчій – “Лопатинський” / В. Шпіцер, В. Мороз. – Львів, 2004. – С. 100; Чок-Зборовський Ю. [Башук П.] Спогади надбужанця про Лозове козацтво... – С. 56–59.
23. Чок-Зборовський Ю. [Башук П.] Спогади надбужанця про Лозове козацтво... – С. 59–60.
24. Там само. – С. 60.

25. Шпіцер В. Крайовий Провідник Володимир Тимчій – “Лопатинський” / В. Шпіцер, В. Мороз. – Львів, 2004. – С. 99; Чок-Зборовський Ю. [Башук П.] Спогади надбужанця про Лозове козацтво... – С. 61.
26. Макар В. Спомини та роздуми... – Т. 2. – С. 97–98; Петруха Я., Бриль І. Себечів у розповідях та спогадах... – С. 154.
27. Петро Башук – Чок (1911–1995) // Визвольний шлях. – 1995. – Кн. 7. – С. 890–891; Пришляк Я. Прощальне слово над могилою сл. п. Петра Башука / Я. Пришляк // Визвольний шлях. – 1995. – Кн. 8. – С. 1021–1022.

На основе архивных документов и воспоминаний освещена деятельность Петра Башука в украинском освободительном движении. Представлена его роль в тогдашних общественно-политических процессах в Западной Украине и формирование как ведущего деятеля ОУН в эмиграции.

Ключевые слова: Организация украинских националистов, идеология, пропаганда, подготовка, боевые акции.

Based on archival documents and memoirs, the article it is reflected to activity Peter Bashuk of the Ukrainian national liberation movement. It examines his role in the socio-political processes in Western Ukraine and his formation as a leading activist OUN in emigration.

Keywords: Organization of Ukrainian Nationalists, ideology, propaganda, preparation, battle campaigns.